

Økonomiprogram

Buskerud Arbeiderparti
2024

Innholdsfortegnelse

<i>Innledning:</i>	3
<i>Pengepolitikken:</i>	4
<i>Offentlig konsum, investeringer og subsidier</i>	4
<i>Skatt og avgift</i>	5
<i>Bolig og utlånspolitikk</i>	6
<i>Natur og klima:</i>	7
Sentralbanken som klimainstrument:	7
Sirkulærøkonomi og forbruk	7
Omstilling og grønne tiltak	9
<i>Statlige eierskap</i>	9
Eierskapsstyring:	9
Statens pensjonsfonds utland og innland	10

Økonomiutvalgets innstilling

Utvalget har bestått av Lise Christoffersen, Elin Kjeksrud, Øystein Morten, Heidi T. Knutsen, Knut E. Hovde, Sigurd Heggem, Mons-Ivar Mjelde og Håkon Ohren

I en situasjon med dyrtid og inflasjon må vi som parti løfte debatter og lage ny politikk som treffer folk i en ny tid. Dette trenger vi i Buskerud AP og Arbeiderpartiet nasjonalt og dette er vårt oppspill:

Innledning:

I sosialdemokratisk ideologi og politikk har det overordna målet alltid vært et inkluderende samfunn bygd på alle menneskers like verdi, basert på en sosialt rettferdig fordeling av samfunnets goder og byrder, gjennom full sysselsetting, lik rett til utdanning og velferd til alle, basert på «yte etter evne, få etter behov». Fra arbeiderbevegelsens opprinnelse og fram til i dag har dette for en stor del handlet om materielle goder, gjennom retten til arbeid, rettferdige og gode lønns- og arbeidsforhold og sosiale velferdsordninger ved bortfall av inntekt, men også om utviklingen av offentlige velferdstjenester.

I vårt arbeid har vi konsentrert arbeidet rundt tre akser: Full sysselsetting, klimaomstilling – netto null i 2050 og økonomisk rettferdighet og omfordeling.

Det faglig-politiske samarbeidet og trepartssamarbeidet mellom arbeidstakere, arbeidsgivere og det offentlige, har vært bærebjelken i utviklingen av det norske velferdssamfunnet. Det krever en sterk offentlig sektor, også i tida som kommer.

I nyere tid har vi måttet ta inn over oss at vårt forbruk av jordas ressurser ikke er bærekraftig. Arbeiderpartiet skal redusere utslippene våre med 55 pst. innen 2030 og nå målet om et null-utslippssamfunn innen 2050. Det vil koste. Arbeiderpartiet vil at byrdene ved omstillingen skal fordeles på en rettferdig måte. Det offentlige må bidra med sitt til at det grønne skiftet gjennomføres på en måte som sikrer retten til arbeid og velferd nå og framover. Det faglig-politiske samarbeidet og trepartssamarbeidet må styrkes og videreutvikles, for å sikre at felles ressurser og framtidig vekst fordeles rettferdig innad i hver generasjon og mellom generasjonene, uten at livsgrunnlaget vårt blir ødelagt.

Pengepolitikken:

Sentralbanken er og skal være en autonom institusjon og ha selvstendighet i tråd med gjeldene praksis. Samtidig er det viktig for Arbeiderpartiet at alle finansielle og pengepolitiske virkemidler også skal bygge opp under målet om full sysselsetting. Dette skal motvirke at Norges bank kan akseptere at ledigheten må opp for å møte inflasjonen.

Buskerud Arbeiderparti mener:

- Norges banks mandat i «Bestemmelse om Pengepolitikken» endres slik at sysselsetting og høy og stabil produksjon sidestilles med inflasjonsmålet på 2 %, slik det var frem til 2001.

Offentlig konsum, investeringer og subsidier

Sosialdemokratisk politikk bygger på en gjensidig avhengighet mellom privat og offentlig sektor, der verdiskapning skjer i begge sektorer og der privat sektor er avhengig av at det offentlige leverer grunnleggende velferdsgoder. Et spesifikt skille i volum mellom privat og offentlig sektor gir liten mening. Et sosialdemokratisk samfunn må alltid bygge på en sterk offentlig sektor, der mengden og typen konsum og investeringer bygger på en sosialdemokratisk forståelse av en rettferdig fordeling av eksisterende og framtidige goder og byrder.

Buskerud Arbeiderparti mener:

- Offentlige investeringer skal ikke skje i bedrifter som er etablert på okkupert territorium.
- Offentlige innkjøp skal heller ikke skje fra bedrifter som er etablert på okkupert territorium.
- Offentlig konsum og offentlige investeringer skal bidra til å nå våre utslippsmål og ikke undergrave naturgrunnlaget vårt.
- Offentlige innkjøp skal bygge på bestemmelsene i åpenhetsloven.
- Felles regelverk for anstendige innkjøp må gjelde i det offentlige på alle nivåer.
- Offentlige investeringer skal bidra til vår felles, offentlige verdiskapning.
- Offentlige investeringer må brukes bevisst til å få fart på det grønne skiftet – staten må gå foran gjennom (etablering av) offentlig eide bedrifter, offentlig medeierskap eller offentlige subsidier innenfor gjeldende regelverk (EU).

- Det offentlige må investere mer i fornybar energi.
- Det offentlige må investere mer i energiforsyningsnettet.
- ENOVAs støtteordninger til bedrifter og husholdninger må bli mer forutsigbare og mer langvarige.
- Fordelingen av ressurser mellom stat, fylke og kommune må skje på en måte som styrer offentlig konsum og offentlige investeringer til det nivået som gir en mest rettferdig fordeling av velferdstjenestene og best grunnlag for utvikling av nye næringer.
- Staten må ta ansvar for finansiering av tjenester som skaper store forskjeller mellom kommunene, herunder såkalte «ressurskrevende tjenester».
- Fylkenes regionale utviklingsmidler og oppgaver innen det grønne skiftet må styrkes betydelig.
- Statlige investeringer i infrastruktur må underbygge, ikke motvirke, det grønne skiftet og utviklingen av nye framtidsrettede arbeidsplasser.

Skatt og avgift

Person- og næringsbeskatning og avgifter

Arbeiderpartiets skatte- og avgiftspolitik har som mål å redusere økonomiske forskjeller, finansiere velferd og skape forutsigbarhet for både enkeltpersoner og bedrifter. Med økende bekymring rundt høy prisstigning og stadig økende økonomiske ulikheter, er det behov for en mer rettferdig og omfordelende tilnærming til skatt og avgift. Personer med vanlige og lave inntekter skal betale mindre skatt på lønn, mens de med høyere inntekter og formuer forventes å bidra mer til skatteinntektene. Dette skatte- og avgiftssystemet har som mål å opprettholde det samlede nivået av skatt og avgifter på inntekter, samtidig som det sikrer en rettferdig fordeling.

Avgifter på basistjenester treffer i større grad alle likt, uavhengig av økonomisk evne og kan ses på som en flat skatt som er lite omfordelende. Summen av de samlede skatte og avgiftsnivået er nødvendige for å finansiere velferdstjenester og offentlige ordninger, spesielt med tanke på den aldrende befolkningen og økende utgifter til pensjoner, helse og omsorg i fremtiden.

Buskerud Arbeiderparti mener:

- MVA skal fjernes på grunnleggende tjenester som vann, avløp og energi innenfor et grunnforbruk
- Det innføres en avgift for forbrukere med et stort vannforbruk.
- At det skal skattes på arv med et bunnfradrag på 8 millioner per arving.
- Det innføres en egen skatt på utbytte til holdingselskaper der inntekten kommer fra kommersiell velferdstjenester som er helt eller delvis finansiert av offentlige midler.
- Sørge for at internasjonale selskaper (Meta/Google osv.) betaler skatt til Norge, også for bruken av kollektive goder og dermed minske skattefordeler av å ha utenlandske eiere.
- At selskapsskatten skal økes.
- At avgiftene på egenandeler innen helse skal senkes.
- Inntektsbeskatningen heves for de øverste trinnene.
- Moms på frukt og grønt kuttes.
- Skattefradrag for enslige forsørgere økes progressivt

Bolig og utlånspolitikk

Buskerud Arbeiderparti mener:

- Det innføres en kvote på rentefradragsberettiget gjeld på 5 millioner per person gjennom livet.
- Sekundærboliger og fritidsboliger skal verdsettes til markedspris for eiendomsskatt og det innføres skatt på fortjeneste ved salg på fritidsboliger.
- Det innføres skattlegging av gevinst på salg der du som eier ikke har bodd i boligen i 80% av eiertida.
- Sikre seg at det blir mindre lukrativt å spekulere i eiendom gjennom avgifter og skattlegging.
- Det vurderes om det skal gis fradrag for leieutgifter på linje med rentefradrag på å eie bolig.
- Det skal innføres statlige regler for hvor mye en kan ta i leieinntekt for boliger og leiligheter.
- Kommunalbanken eller husbanken skal ha fastrente på 2 % i tråd med inflasjonsmålet til Norges bank for bygging av kommunale boliger.

Natur og klima:

Sentralbanken som klimainstrument:

Buskerud Arbeiderparti mener:

- For å sikre at Norge når sine klimaforpliktelser må karbonprisen (CO2-avgiften) opp. Norges bank gis mandatet med å styre CO2-avgiften etter modell fra rentefastsettelse og mål om netto null i 2050 og 55% reduksjon i 2030.
- Inntektene fra CO2-avgiften samles inn og gis tilbake som overføringer til husholdningene i en progressiv tilnærming fra de som har lavest inntekt til høy inntekt. Taket for overføringer opphører om brutto husholdningsinntekt er over 800.000 ved inntekt i husholdninger uten barn ellers 1,6 millioner i en husholdning med barn. Dette løses ved en kontantutbetaling i skatteoppgjøret hvert år.

Sirkulærøkonomi og forbruk

Forbruksvarer blir allerede skatte- og avgiftsbelagt gjennom produksjon og førstegangssalg, og avgiftene knyttet til sirkulær økonomi og reparasjoner av denne type varer bør derfor senkes. Dette skal legge til rette for en gradvis utvikling av en helhetlig sirkulær økonomi over tid, hvor økonomisk bærekraft og ressursutnyttelse står i fokus. Å innføre en miljøavgift på alle forbruksvarer bærer med seg en tydelig visjon om å stimulere til bærekraftig forbruk og redusere avfallsmengden. Ved å kanalisere inntektene fra denne avgiften mot tiltak som fremmer ressurseffektivitet og sirkulær økonomi, vil man kunne heve prioriteringen av produkter i ressurshierarkiet. Dette kan fungere som et effektivt virkemiddel for å styrke konkurransekraften til reparasjon og gjenbruk, da prishoppet på nye varer vil gi økte insitamenter for alternativer som bidrar til en mer bærekraftig forbrukskultur.

Samtidig er det et betydelig næringspotensial knyttet til salg av brukte varer, reparasjon for gjenbruk, og levering av "avfall" til aktører som vil resirkulere. En reell satsing på sirkulærøkonomi vil gi nye muligheter til å skape landbaserte kompetansearbeidsplasser og vekst. Gjennom denne tilnærmingen ser man for seg en økonomisk stimulans for aktører som satser på sirkulære forretningsmodeller, noe som ikke bare kan være økonomisk gunstig, men også miljøvennlig. Blant annet må det tas i bruk virkemidler som kan gå til oppbygging av et system med satsing på sirkulærøkonomi, gjennom fritak av moms for gjenbrukssalg og reparasjoner av sko og tekstiler. Produsenter og forbrukere har

alle et ansvar. Da må vi innrette forbrukssystemet slik at det skal stimulere det å reparere, gjenbruke, resirkulere, og å kjøpe færre nye produkter og varer.

En omstilling av Norsk økonomi og forbruksmønster vil i tillegg bidra til å redusere eksponeringen mot globale råvarepriser, og kan utgjøre en mulighet for nye eksportinntekter.

Buskerud Arbeiderparti mener:

- Det skal innføre en 100-årsmelding for stortinget hvert fjerde år for å sikre langsiktighet og investeringer som er riktige i et langt perspektiv.
- Det må satses aktivt på en avgiftspolitik som gjennomgående premierer grønne valg, for å stimulere både næringsliv og forbrukere til å ta bevisste, gode valg i sine handlinger. Det må innføres en egen miljøavgift på nye varer, som samtidig støttes med reduserte avgifter på gjenbruk.
- Tilgjengelig teknologi må tas i bruk for differensierte renovasjonsavgifter, der selvkost pr. kommune ikke lenger baseres på total kostnad dividert på antall husstander, men med utgangspunkt i mengden avfall fra hver enkelt husstand, og der matavfall skilles ut som egen kategori og avgiften på restavfall må økes.
- Tekstilindustrien skal bli sirkulær. For å få til dette må det vedtas et tydelig produsentansvar, der produsenter er ansvarlige for verdikjeden til tekstilene også etter salg. Produsentene skal finansiere innsamling av tekstilavfall, sortering til gjenbruk og resirkulering, samt resirkulering av tekstilene som ikke lenger blir brukt. Ingen tekstiler skal havne i restavfallet.
- For å stimulere til en mer sirkulær tekstilindustri skal det ilegges miljøavgifter på salg av nye klær. Midlene samlet inn skal gå til finansiering av det overstående systemet.
- Det skal stimuleres til økt gjenbruk og reparasjon ved hjelp av fjerning av moms på reparasjon og bruksalg.
- Staten må gå foran. Innkjøpsreglementet i offentlig sektor kan brukes som et viktig virkemiddel for tydelig å stimulere sirkulærøkonomien. Offentlige innkjøp bør bygges opp etter prinsipper for kvalitet og bærekraft, og statlige innkjøpsregler må endres slik at det blir mer fordelaktig å reparere og å kjøpe brukt utstyr.
- Norge må følge opp arbeidet med økte krav til ressursbruk og klimagassutslipp i importerte produkter og bidra til at EU og større markeder innfører samme type krav.
- Det må i større grad legges til rette for egne støtteordninger for bedrifter som satser på tiltak for å styrke sirkulærøkonomien. Denne type støtteordninger kan utvikles og tilbys i eget samarbeid mellom kommuner/stat/næringsliv.

Omstilling og grønne tiltak

Vi kan ikke skyve på behovet for omstilling av norsk oljeindustri dersom vi skal nå klimamålene satt for 2050. Det finnes mye høykompetent arbeidskraft i oljesektoren som sannsynlig ved relativt små grep kan omstilles til å jobbe med mer bærekraftig produksjon enn nå. Havvind kommer mer og mer, her kommer denne kompetansen inn. Nasjonen kan ikke stille seg i den situasjon at havvind produsert på norsk sokkel produseres av utenlandske selskaper/nasjoner. Equinor, med sine, til dels norske underleverandører bør få oppdraget med å utvikle norsk havvind direkte, ikke legges ut på anbud som en hvilken som helst annen vare i et internasjonalt marked.

Norge kan ikke bare slippe produksjonen løs for alle fornybare investeringer og grønne næringer uten videre. Norge har et særskilt ansvar for å opprettholde og helst øke bestand av anadrom laksefisk (atlanterhavslaks og sjøørret), samt rødlistede arter som ål og elvemusling.

Løsninger er tilgjengelig, mange kraftverk trenger fornying for å ivareta liv i norske elver samtidig som kraftproduksjonen kan økes.

Buskerud Arbeiderparti mener:

- Dagens subsidieordning for letevirksomhet utfases ut frem mot 2035
- Det skal lages en plan for avvikling av oljeindustrien til energiformål.
- Buskerud arbeiderparti foreslår at det foretas en gjennomgang av all lovgivning som kan ha betydning for naturen i Norge for å sikre at den er i samsvar med FN's naturavtale
- Gratis kollektivtransport i 2028.
- Skattlegging av vannkraft må innrettes slik at det ikke er lønnsomt å holde igjen produksjonen og derfor unngå grunnrenteskatt.
- Endre skattesystemet for produksjonen av fornybar energi så det ikke hindrer økt produksjon eller rehabilitering av eksisterende anlegg.

Statlige eierskap

Eierskapsstyring:

Arbeiderpartiet må i langt større grad ta i bruk det offentlige eierskapet for å nå overordnede politiske mål. I den statlige eierskapsmeldingen er selskaper og statsforetak underlagt to kategorier, kategori 1-selskapene skal først og fremst skaffe finansiell avkastning til staten,

mens kategori 2- selskapene skal fungere som statlige instrumenter for å løse politiske oppgaver. Innenfor denne kategoriseringen har Equinor gått fra å være et statlig instrument til å bli et selskap vi tar utbytte fra, som eksempel. Dette mener vi er galt.

Buskerud Arbeiderparti mener:

- Statkraft skal være et statsforetak der det overordnede målet er å skaffe forutsigbar og nok kraft i Norge. Det betyr at selskapet skal oppgradere vannkraftanlegg og ny vannkraft, samt bygge ut nye anlegg innen havvind, kjernekraft og annen fornybar energi uavhengig av finansielle gevinst (selskapet flyttes fra kategori 1 til kategori 2 i henhold til den statlige eierskapsmeldingen), dette for å tilrettelegge for nok billig strøm til industrisatsinger og for å sikre lave priser til husholdningene.
- Statkraft skal tilby gunstige fastpris-avtaler til husholdninger og bedrifter.
- Equinor skal være et statlig majoritetseid aksjeselskap som skal være en motor for fornybar energi på Norsk sokkel. Equinor skal få et tilleggsmandat i tråd med samfunnsoppdraget med nok strøm gjennom å produsere fornybar kraft og løse klimakrisa.
- Equinor skal løse alle elektrifiseringsprosjekter på norsk sokkel med havvind tilsvarende det hver plattform trenger. Det skal bygges kabel til land. Alle infrastrukturkostnader skal dekkes av Equinor selv.
- Store Norske Spitsbergen Kullkompani AS skal tilføres kapital og være statens aktør for utvinning av havmineraler og landmineraler. (Alternativt er STATMIN i modell fra Equinor)
- Kommunalbanken skal settes stand til å ta over alle lån i norske kommuner for investeringer i vann, avløp og rens (VAR) til 2 % fastrente i tråd med inflasjonsmålet til Norges bank.
- Helseforetakene gis tilstrekkelige overføringer til drift og investeringer som gjør at de ikke er avhengige av å ta opp dyre lån.

Statens pensjonsfonds utland og innland

Statens pensjonsfond sitt formål er å sikre velferd til våre etterkommere. Det viktigste vi kan gjøre for kommende generasjoner er å satse på varige løsninger for produksjon, energi og transport som ikke bryter ned den naturen samfunnet vårt er avhengig av. Bevaring av klima og natur bør derfor sidestilles med finansiell avkastning fra fondet. Fondet med aksjer og eiendom er lite verdt om 50 år dersom dagens samfunn bryter sammen grunnet naturtap og klimaendringer.

Buskerud Arbeiderparti mener:

- Statens pensjonsfond Utland skal tilgjengeliggjøres for investeringer i unoterte aksjer i selskaper som bidrar til å løse klima- og naturkrisa opp til 5 % av fondets størrelse.
- Investeringer skal ikke gjøres i selskaper som ikke har en plan for netto nullutslipp.
- Handlingsregelen for å dekke inn oljekorrigert underskudd er 3 prosent.
- Utover dette kan det brukes 1 % på klimatiltak, grønn industrireising og fornybar energi innenlands i Norge. En del av disse midlene overføres til statlige selskaper som bygger ut langsiktig klimavennlig infrastruktur i Norge (kraftverk, karbonfangst-anlegg o.l.) Bruk av 1% midlene skal også finansiere gratis kollektivtrafikk i hele landet.
- Bør endre formål som et naturressursfond